

**Beleid hoogbegaafde en begaafde leerlingen
KBS de Rietkraag**

Inhoud

1. Inleiding	
1.1 Beleid hoogbegaafde en begaafde leerlingen op de Rietkraag:	3
1.2 Uit de algemene visie van onze school:	3
2. Definitie en signalering	
2.1 Definitie hoogbegaafdheid:	4
2.2 Mogelijke signalen van (hoog)begaafden:	4
2.3 definitie ontwikkelingsvoorsprong	
2.4 Intake gesprek van nieuwe kleuters	4
2.5 Groepssignalering.	5
3. Vervolgstappen	
3.1 Een (hoog)begaafd kind, en dan?	5
3.2 Routeplan	6
4. Onderwijsaanbod	
4.1 Onderwijsaanbod voor kleuters met ontwikkelingsvoorsprong	8
4.2 Onderwijsaanbod voor kinderen uit groep 3 t/m 8	
4.2.1 Compacten	8
• Taal	9
• Spelling	9
• Rekenen	9
• Begrijpend lezen	10
4.3 Plusklas (extern)	10
4.3.1 Welke leerlingen komen er in aanmerking voor de Plusklas?	10
4.4 Werkgroep hoogbegaafden	10
Bijlage 1	11
Bijlage 2	13
Bijlage 3	13
Bijlage 4	13

1. Inleiding

1.1 Beleid hoogbegaafde en begaafde leerlingen op de Rietkraag:

Uit onderstaande visie van de Rietkraag blijkt dat wij rekening houden met de onderwijsbehoefte van alle leerlingen. Een belangrijke groep daarvan zijn begaafden en hoogbegaafden. Dat zijn leerlingen die meer van het onderwijs verwachten dan er in de methode wordt aangeboden. Deze groep is ongeveer 10-15% van het totaal aantal leerlingen. Om deze grote groep leerlingen tegemoet te komen in hun onderwijsbehoefte, is dit beleid ontwikkeld. Dit beleid biedt een structurele aanpak, zodat kinderen kunnen rekenen op een doorgaande lijn in de begeleiding, de leerkrachten weten hoe ze steun kunnen bieden aan deze leerlingen en ze weten hoe ze steun kunnen krijgen van de werkgroep. Tevens wordt er vanuit de overheid ook steeds meer nadruk gelegd op onderwijs aan (hoog)begaafde leerlingen en wordt er door inspectie gekeken wat er voor deze groep gedaan wordt binnen de school.

1.2 Uit de algemene visie van onze school:

Goed onderwijs en een veilig pedagogisch klimaat

Een veilig pedagogisch klimaat betekent voor ons dat we er naar streven dat elk kind zich gewaardeerd en erkend voelt en daardoor zichzelf durft te zijn. Het kind leert denken en doen op eigen niveau en leert zelf verantwoordelijkheid te dragen. Binnen de school creëren we een uitdagende leeromgeving voor de kinderen, waardoor ze geprikkeld worden om dingen te onderzoeken en te leren. We doen binnen het onderwijs zoveel mogelijk recht aan verschillen tussen kinderen.

Hoofdstuk 2: Definitie en signalering

2.1 Definitie hoogbegaafdheid:

Een hoogbegaafde leerling beschikt over een bovengemiddelde intelligentie, motivatie én creativiteit. Het is een snelle, slimme, autonome denker, die tot zijn recht komt in een veilige en uitdagende omgeving. Deze begaafdheidsfactoren kunnen mogelijk worden aangevuld met sociale competenties, psychomotorische vaardigheden en muzikaliteit.

2.2 Definitie ontwikkelingsvoorsprong bij kleuters:

Een kleuter die in ontwikkeling voorloopt op leeftijdsgenoten en grotere ontwikkelingsstappen maakt.

2.3 Mogelijke signalen van (hoog)begaafden:

- De ouders hebben in het aanmeldingsformulier hun vermoeden van een ontwikkelingsvoorsprong aangemerkt.
- Tijdens de (warme) overdracht van VVE blijkt sprake van een ontwikkelingsvoorsprong.
- In een (intake) gesprek met ouders komt naar voren dat er sprake is van een ontwikkelingsvoorsprong.
- De leerkracht merkt dat de leerling zich sneller ontwikkelt dan zijn leeftijdgenoten binnen een bepaalde periode, het kind pakt snel iets op.
- Een kind dat zeer gedreven en gemotiveerd aan een stuk door aan een moeilijk werkje kan werken.
- Een kind dat verbaal sterker is dan leeftijdgenoten.
- Bij een onderzoek blijkt dat het kind over een boven gemiddeld IQ (115 -130 is begaafd en 130 of hoger is hoogbegaafd) beschikt.
- Het kind heeft bij Cito-toetsen, vanaf groep 3, 2 opeenvolgende keren een score A gehaald, (waarvan zeker rekenen en woordenschat/begrijpend lezen).
- Uit het gedrag van het kind binnen de groep komt naar voren dat het duidelijke uitdaging nodig heeft. Gedragskenmerken kunnen zijn:
 - Vermindering van leerprestaties.
 - Storend gedrag voor anderen; geluiden, roepen door de klas, sociale omgang met groepsgenootjes.
 - Grote interesses of het dalen/afwezigheid daarvan.
- Het kind heeft een hoog werktempo en het gemaakte werk is goed, of het heeft juist een (te) laag werktempo terwijl dat niet overeenkomt met zijn verbale ontwikkeling.
- Het kind heeft zichtbaar weinig behoefte aan instructie en maakt de opdrachten goed.
- Het kind heeft zichtbaar weinig behoefte aan herhaling en beheerst de oefenstof.
- Het kind heeft een brede algemene ontwikkeling en interesse.

2.4 Intake gesprek van nieuwe kleuters.

Bij het intake gesprek van nieuwe kleuters wordt het kind gevraagd een mens te tekenen en er ligt een spel klaar van waaruit een eventuele ontwikkelingsvoorsprong kan worden signaleerd. De leerkracht kan dan in het gesprek met ouders hierop inspelen, door naar de thuissituatie te vragen. (Wat kan het kind al? Hoe speelt het kind thuis, alleen of met andere kinderen?) Aan de ouders wordt gevraagd tekeningen en werkjes van thuis mee te nemen, dit omdat het kind kan dichtslaan tijdens het gesprek. De reden dat het kind gaat werken tijdens het gesprek, is dat kinderen zich heel snel aanpassen aan de omgeving waarin ze zijn. Zo kan een kind dat bijvoorbeeld mooie poppetjes kan tekenen, opeens een harkpoppetje gaan tekenen, omdat het denkt dat het zo hoort.

2.5 Groepssignalering.

In groep 4 en 6 wordt er een groepssignalering afgenomen, zie bijlage 4. Hiermee kunnen begaafden worden gesignaleerd die eerder niet zijn opgevallen door de leerkrachten of ouders. Deze groepssignalering wordt 8 weken na de start van het schooljaar afgenomen. Het doel van deze signaleringslijst is om kinderen die onderpresteren te herkennen en te zorgen dat deze kinderen onderwijs op eigen niveau aangeboden krijgen.

Hoofdstuk 3: Vervolgstappen

3.1 Een (hoog)begaafd kind, en dan?

Bij vermoeden van een ontwikkelingsvoorsprong of (hoog)begaafdheid, direct het routeplan in werking stellen, zodat het kind onderwijs op maat krijgt aangeboden en de kans op onderpresteren wordt verkleind.

De leerkracht past zelf het onderwijs voor dit kind aan, gaat met dit kind zelf in gesprek en zorgt dat het kind zich veilig voelt in de nieuwe situatie.

De leerkracht past het groepsoverzicht en groepsplan aan, observeert het kind en gaat gesprekken aan met ouders en IB'er, zoals in het routeplan beschreven.

De leerkracht bekijkt het huidige onderwijsaanbod en start met aanpassingen naar behoefte van het kind. Hierbij kan de leerkracht hulp vragen aan IB'er of andere leden van de werkgroep. Bij de keuze van onderwijsaanbod wordt er ook gekeken naar de doorgaande leerlijn, zodat de leerling in volgende jaren ook onderwijs naar behoefte krijgt aangeboden.

De verantwoordelijkheid voor dit kind en zijn onderwijs blijft bij de groepsleerkracht, de werkgroep ondersteunt de leerkracht. De werkgroep heeft hierin een begeleidende functie.

3.2 Routeplan

De periode tussen uitspreken van vermoeden en 2^e gesprek maximaal 6 weken

Leerkracht en/of ouder(s) hebben het vermoeden dat de leerling een ontwikkelingsvoorsprong heeft of hoogbegaafd is.
Of tijdens de groepssignalering (in groep 4 en 6) valt dit kind op.

Stap 1

Leerkracht neemt meteen contact op met IB'er.
Bij een nieuwe leerling gebeurt dit voordat het kind op school komt.

Leerkracht verdiept zich in de kenmerken van hoogbegaafden.
(Zie bijlage 1)

Stap 2

Leerkracht verzamelt algemene gegevens over het kind.
Denk aan

- Groeiontwikkeling
- Overdracht peuterspeelzaal
- LVS gegevens
- Verslagen van voorgaande jaren
- Vorige basisschool
- Eventuele testverslagen

Stap 3

1e gesprek, na het uitspreken van het vermoeden, tussen ouder(s), leerling, leerkracht en IB'er.

Het formulier leerling-bespreking wordt door de leerkracht ingevuld.
(Zie bijlage 2)

Stap 4a

Leerkracht vult signaleringslijst in.

Stap 4b

Ouder(s) vult/vullen signaleringslijst in (evt samen met lkr/IB'er).

Stap 4c

Leerling vult signaleringslijst in (evt samen met lkr/IB'er).

Signaleringslijst van Surplus

Digitale Checklist Hoogbegaafden. (Zie bijlage 3)

Stap 4d

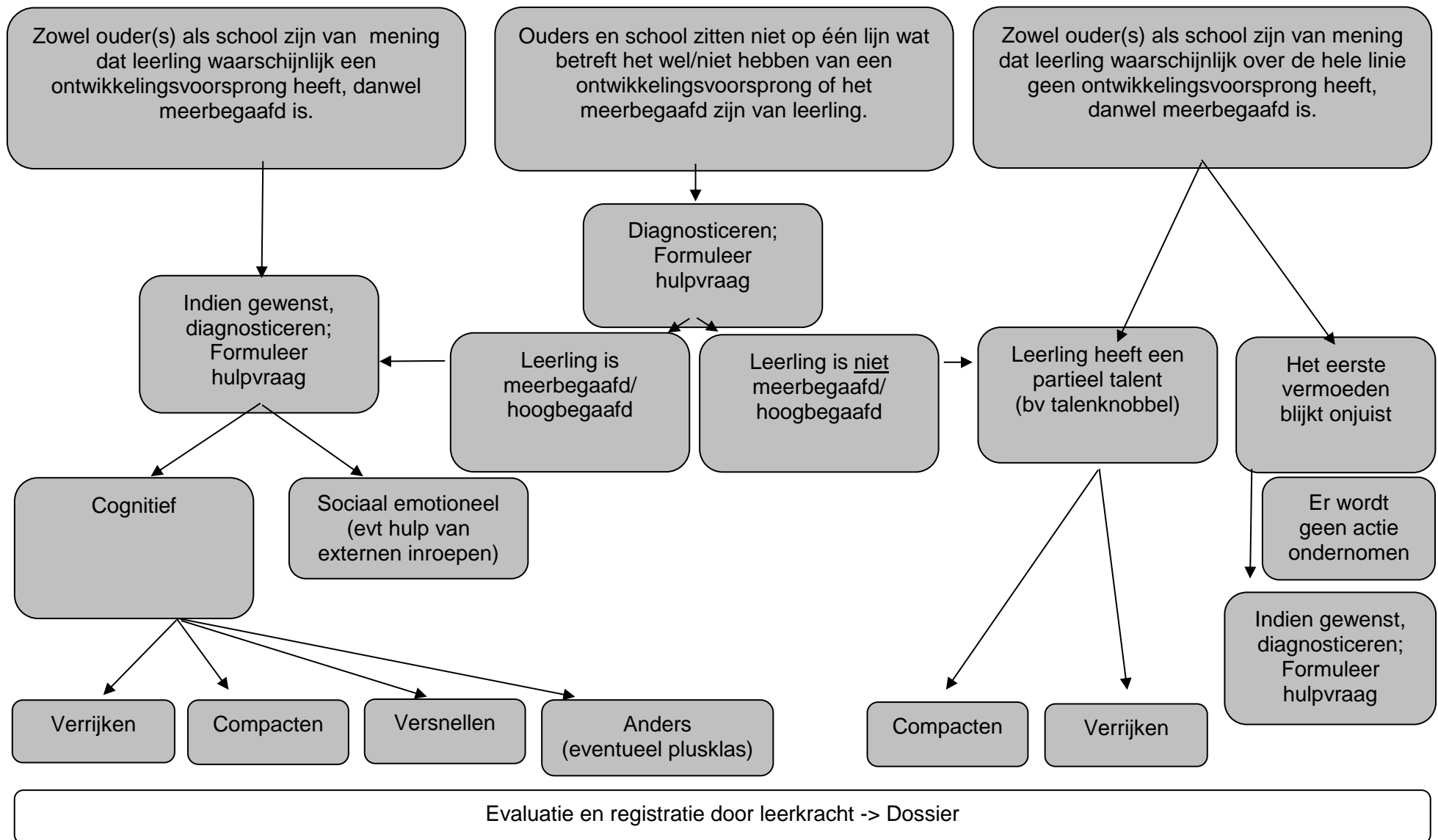
Leerkracht en IB'er verwerken signaleringslijsten en bereiden gesprek met ouder(s) en leerling voor.

Stap 5

2e gesprek tussen ouder(s), leerling, leerkracht en IB'er
->Richtinggevende uitspraken.

Het formulier leerling-bespreking wordt door de leerkracht ingevuld.
(Zie bijlage 2)

Evaluatie en registratie door leerkracht -> Dossier

Hoofdstuk 4: Onderwijsaanbod

Onderwijsaanbod voor kleuters met ontwikkelingsvoorsprong

- Bij de uitwerking van het thema worden er uitdagende opdrachten gemaakt voor deze groep kinderen.
- Opdrachten m.b.t het thema van groep 1-2 op niveau van groep 3 uit te werken, bijvoorbeeld opdrachten in schrift laten voorlezen aan medeleerlingen.
- Het lezen wordt gestimuleerd met verbredende opdrachten, dus niet vooruit in de stof, maar andere werkvormen ontwikkelen. Zoals zoek in de school/klas/krant andere woorden met deze begin letter/klank of juist met eind klank, letter. Of betekenissen van woorden laten opzoeken.
- Het rekenen wordt gestimuleerd/onderhouden door ander soort rekensommen te geven.
- Het motorische vermogen wordt verder ontwikkeld door bij de kralenplank een vrije opdracht te maken.
- De kinderen krijgen wiskundige opdrachten; bouw een dierentuin waarin er bouwkundige 'problemen' zijn, bijvoorbeeld een olifant niet naast een leeuw.
- De kinderen stage laten lopen in groep 3 om te schrijven, lezen of rekenen.
- De kinderen 1 of 2 keer per week clusteren om een andere spel/opdracht uit te voeren dan hij/zij gewend is. Door net boven het niveau van de leerlingen een ander soort opdracht aan te bieden, worden de leerlingen uitgedaagd om op een andere wijze te werk te gaan.
- Met deze kinderen in gesprek gaan over hun onderwijs: waarom doen ze dingen zo en wat willen ze leren? Ook in deze gesprekjes uitleggen waarom ze andere dingen doen en zorgen dat ze zich veilig voelen in deze situatie.

4.2 Onderwijsaanbod voor (hoog)begaafden vanaf groep 3

4.2.1 Compacten

Compacten is het schrappen (indikken) van oefenstof ofwel herhalingsstof van de methode. De leerkracht bespreekt haar voornemen tot compacten altijd met de IB'er. Er wordt dan samen gekeken of de leerling voldoet aan de criteria. Dit overleg kan plaats vinden tijdens de groepsbesprekingen of tussentijds. Het voornemen om te compacten wordt vervolgens door leerkracht met ouders en leerling besproken.

Als een leerling overgestapt is naar het compact programma, dan is deze werkwijze altijd onderdeel van de groepsbespreking. In de groepsbespreking wordt dan gekeken naar de vorderingen, schaalscore bij Cito en de methode gebonden toetsen. Hierbij wordt ook gekeken naar de algemene werkhouding en motivatie. Dit geldt ook voor de opvolgende jaren.

Leerlingen komen in aanmerking voor deelname aan het compacte programma als:

- Zij 2 opeenvolgende keren een Cito score A halen voor dat vak.
- Zij de methode gebonden toetsen 3x achter elkaar goed (een 8 of hoger bij 80% normering of 9 of hoger bij 60% normering).
- Zelfstandig kunnen werken na weinig / korte instructie.

Door de leerstof compact aan te bieden ontstaat de mogelijkheid om deze extra tijd in te zetten voor:

- Extra begeleiding in leerstofonderdelen die nog problemen opleveren.
- Verrijking of verbreding van de leerstof.

- Werken aan projecten vanuit de interessewereld van het kind.

De leerlingen die compacten werken zo vaak mogelijk

- in de klas
- samen met andere compacters
- onder begeleiding van de leerkracht
- krijgen instructie en feedback over het compact programma

Taal

Veilig leren lezen in groep 3

- Leerlingen uit groep 3 volgen tot januari de reguliere lesstof. Hierin wordt wel gedifferentieerd van uit de methode VLL, eventueel met een compact programma. In januari wordt bekeken, in overleg met IB, welke leerlingen in aanmerking komen voor het compact programma.

Gebruik van routeboekjes Taaljournaal

- Voor gebruik lezen de leerkrachten de handleiding van compacten voor taal goed door.
- Voor ieder leerjaar is er een routeboekje waar de leerling zelfstandig mee kan werken.
- De leerkracht maakt een kopie van het blok en dit wordt aan de leerling gegeven en met hem/haar doorgenomen.
- Leerlingen maken de methode gebonden toetsen op hetzelfde tijdstip als de andere leerlingen omdat er nieuwe leerstof behandeld wordt in het compact programma.
- De leerling kan in het routeboekje zelf zien of hij de opdrachten zelfstandig moet maken of dat hij met de groep mee doet.
- De leerling start de instructielessen gezamenlijk met de groep en gaat vervolgens verder met eigen programma.
- De leerling bewaart het compact programma met de verrijkingsstof in een aparte map.
- Na iedere bloktoets wordt met de leerling de resultaten doorgenomen en gereflecteerd op het werk van de afgelopen weken.

Spelling

- Leerlingen maken dictees vooraf .
- Na het maken van het dictee zijn er twee mogelijkheden:
 - De toets wordt goed gemaakt (een 8 of hoger).
 - De leerling start de week met de leerkracht gebonden les. Dit is de les waarin het woordpakket wordt geïntroduceerd en de spellingsregel wordt uitgelegd en de leerling gaat vervolgens verder met eigen programma.
 - De toets wordt niet goed gemaakt:
 - Stap 1; stel vast welke spellingscategorie(en) er onvoldoende beheerst wordt.
 - Stap 2; De leerling doet met de lessen mee waarin de categorie, die niet beheerst wordt, behandeld wordt en maakt enkele oefenbladen. Mochten er fouten gemaakt worden uit eerdere woordpakketten, dan wordt hiervoor oefenstof gegeven.
 - Stap 3; neem ter controle een alternatief dictee af.

Rekenen

- Leerlingen maken de methode gebonden toetsen vooraf.
- Als de score een 8 of hoger per onderdeel is, werken zij vanuit de compact methode volgens de handleiding van pluspunt 3.
- Het werk wordt met de leerlingen nagekeken en nabesproken.

- De leerling maakt de leerkrachtgebondenlessen waarin nieuwe leerdoelen worden aangeboden gezamenlijk met de groep en volgt een eigen programma voor de overige lessen.

Begrijpend lezen

Voor begrijpend lezen is er geen bestaand compact programma. Het doel voor goede lezers is vooral plezier houden in lezen. Dit kan op allerlei manieren bereikt worden. In overleg met het kind, leerkracht en intern begeleider wordt er een programma op maat gemaakt voor dit kind.

4.3 Plusklas (extern)

De plusklas wordt extern georganiseerd door het samenwerkingsverband. De kinderen volgen deze klas 1 dagdeel per week. Naast deze plusklas is het noodzakelijk dat de kinderen in eigen klas ook voldoende uitgedaagd worden door het onderwijsaanbod voor ze aan te passen, zie voorgaande alinea's.

4.3.1 Welke leerlingen komen er in aanmerking voor de Plusklas?

Leerlingen uit groep (5) 6 t/m 8 waarbij we spreken over begaafde leerlingen.

Het gaat om leerlingen die niet voldoende hebben aan de uitdaging die ze op school krijgen. In de plusklas kunnen de leerlingen omgaan met ontwikkelingsgelijken en zich eigen maken wat nog niet beheerst wordt.

De school meldt de leerlingen aan, daarna wordt er een intake gesprek/ toelatingsgesprek gehouden door iemand van het SWV. De leerling komt altijd op een wachtlijst.

Pas wanneer echt duidelijk is dat deze leerling past binnen de groep van de plusklas, wordt door het SWV de leerling officieel geplaatst.

De ouders moeten hier een eigen bijdrage voor betalen aan het SWV.

4.4 Werkgroep hoogbegaafden

De huidige werkgroep bestaat uit 5 leerkrachten waarvan 2 intern begeleiders. De leerkracht zet samen met Intern begeleider het programma op en volgt de leerlingen. De werkgroep zal in begin fase vooral monitoren. De groep zal met een vastgestelde regelmaat bij elkaar komen om het beleid te bespreken en te evalueren.

Bijlage 1

Kenmerken van hoogbegaafden

Bron: <http://hoogbegaafdheid.slo.nl/>

Kenmerken van (hoog)begaafde leerlingen		
1.	Hoge intelligentie	(Hoog)begaafde leerlingen beschikken over hoge intellectuele capaciteiten. Een hoge score op een intelligentietest (IQ > 130) of hoge prestaties op andere test is hiervan een indicatie.
2.	Vroege ontwikkeling	(Hoog)begaafde leerlingen zijn geestelijk vroegrijp en worden gekenmerkt door een ontwikkelingsvoorsprong. Zij kunnen meestal op vroege leeftijd al lezen, praten, schrijven en hebben een vroege ontwikkeling van getalbegrip. Hierdoor kunnen zij zich gemakkelijk leerstof uit hogere leerjaren eigen maken. Ook stellen zij op jonge leeftijd al levensbeschouwelijke vragen en denken zij al vroeg na over de zin van het leven.
3.	Uitblinken op één of meerdere gebieden	Een bijzondere begaafdheid kan tot uitdrukking komen in motorische, sociale, artistieke en intellectuele vaardigheden. Vaak treden deze begaafdheidsvormen gecombineerd op en blinken (hoog)begaafde leerlingen uit in meerdere gebieden, zoals bijvoorbeeld in taal en wiskunde. (Hoog)begaafde leerlingen hebben op taalgebied een grote woordenschat en vertonen een zeer goed en adequaat woordgebruik.
4.	Gemakkelijk kunnen leren	(Hoog)begaafde leerlingen hebben over het algemeen een zeer goed geheugen en kunnen hierdoor goed informatie onthouden en verwerken. Zij begrijpen nieuwe leerstof dan ook aanzienlijk sneller dan gemiddelde leerlingen en zijn daardoor sneller klaar met opdrachten en huiswerk. Hierdoor hebben zij vaak een leertempo dat beduidend hoger is dan het tempo van de gemiddelde leerling.
5.	Goed leggen van (causale) verbanden	(Hoog)begaafde leerlingen kunnen gemakkelijk (causale) verbanden leggen en hebben hierover een goed overzicht.
6.	Het makkelijk kunnen analyseren van problemen	(Hoog)begaafde leerlingen zijn snelle probleemanalyseerders. Zij kunnen snel vaststellen wat de aard van een probleem is. Daarnaast zijn (hoog)begaafde leerlingen vaak vindingrijk in het ontwikkelen van eigen oplossingsmethoden. Dit kan soms problemen opleveren als zij zich een verkeerde oplossingsmethode hebben aangeleerd, omdat zij deze methode moeilijk weer los kunnen laten.
7.	Het maken van grote denksprongen	Een (hoog)begaafde leerling maakt grotere leerstappen en heeft daarom minder tijd nodig.
8.	Voorkeur voor abstractie	(Hoog)begaafde leerlingen kunnen goed abstract denken. Zij generaliseren gemakkelijker dan hun andere klasgenoten en hebben een goed overzicht van de kennisgehelen. Zij hebben geen behoefte aan concretisering van de lesstof door het gebruik van voorbeelden.

9.	Hoge mate van zelfstandigheid	(Hoog)begaafde leerlingen willen liever niet geholpen worden en geven de voorkeur aan zelfstandig werken. Bij het werken in groepsverband vertoont de (hoog)begaafde leerling veel initiatief en neemt hij/zij vaak de leiding. Bovendien wil de leerling dingen graag op zijn/haar eigen wijze doen, zoals het zelf bedenken van een methode voor het uitrekenen van sommen.
10	Brede of juist specifieke interesse / hoge motivatie / veel energie	Het is belangrijk dat het onderwerp van de opdracht de leerling interesseert. Bij (hoog)begaafde leerlingen is namelijk het kunnen een voorwaarde, maar het willen van even groot belang. Als het onderwerp aansluit bij de interesse van de leerling, dan is motivatie verzekerd. Er is aangetoond dat talent pas doorzet als de leerlingen plezier beleven aan de (leer)activiteiten. Een kenmerk van (hoog)begaafde leerlingen is dat zij zeer leergierig zijn. Als een onderwerp de leerling interesseert dan pluist hij het onderwerp vaak tot op de bodem uit. Maar het tegenovergestelde geldt ook: als een (hoog)begaafde leerling geen interesse heeft voor een bepaald onderwerp, dan kan hij moeilijk de motivatie opbrengen om zich erin te verdiepen.
11	Creatief/origineel	In de opdrachten laten (hoog)begaafde leerlingen vaak zien dat zij originele en creatieve ideeën en/of oplossingen hebben. Zij maken onverwachte zijsprongen en hebben grote verbeeldingskracht.
12	Perfectionistisch	(Hoog)begaafde leerlingen zijn perfectionistisch aangelegd. Zij houden niet van half werk.
13	Apart gevoel voor humor	(Hoog)begaafde leerlingen bezitten over het algemeen een apart gevoel voor humor.
14	Hoge mate van concentratie	(Hoog)begaafde leerlingen kennen een hoge mate van concentratie en hebben daarbij een langere aandachtsspanne dan de gemiddelde leerlingen.

Beknorte typering van profielen binnen hoogbegaafdheid. Zie website voor uitgebreide beschrijvingen en kenmerken van deze profielen.

<u>Profiel</u>	<u>Beknorte typering</u>
De succesvolle leerling	levert goede prestaties, is perfectionistisch, vermijdt risico en zoekt bevestiging van de leerkracht.
De uitdagende leerling	is creatief, komt op voor eigen opvattingen, is competitief, heeft grote stemmingswisselingen, is eerlijk en direct
De onderduikende leerling	ontkent zijn of haar begaafdheid, vermijdt uitdaging, zoekt sociale acceptatie en wisselt in vriendschappen
De drop-out	is creatief, zoekt buitenschoolse uitdaging, isoleert zich zelf, verstoort, presteert gemiddeld of minder, bekritiseert zichzelf en anderen
De dubbel gelabelde leerling (met leer- en/of gedragsproblemen)	werkt inconsistent, presteert gemiddeld of minder (mogelijk als gevolg van een onderliggend leerprobleem), verstoort en reageert af
De zelfstandige leerling	heeft goede sociale vaardigheden, werkt zelfstandig, ontwikkelt eigen doelen, werkt zonder bevestiging, is creatief, komt op voor eigen opvattingen en neemt risico

Bijlage 2

Zie originele map – leerlingbespreking

Bijlage 3

De werkgroep maakt een nieuwe signaleringssessie aan en stuurt de betrokkenen een uitnodiging met een link naar de website www.surplus-begaafden.nl.

Bijlage 4

Zie hoogbegaafden map - groepssignalering